Ч. 199 Середа 4 (16) вересня 1896. Рік VI

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

# НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

## Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостствах на провинциї:

на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

## Єго. Вел. Цїсар в Перемишли.

Дня 13 с. м., в недїлю приїхав Найясн. Пан з своєї резиденциї до Перемишля і насамперед пішов до катедри лат. обр. на богослуженє. Перед катедрою дожидали Монарха Є. Ексц. п. Намістник зі старостою, радник Наміст. п. Ґорецким, а на порозї церкви Впреосьв. еп. Солецкий в асистенциї суфраґана Ґлязера, інфулата Шедивого, пралата о. Пашиньского і Крилошан капітульних Вздовж цїлої церкви в серединї був розстелений понсовий лежник, вздовж котрого по обох боках уставились, достойники, шляхта, члени Палати панів і посли до Ради державної і сойму та виднїйші личности краю і міста.

Монарх приїхав отвертим повозом. Привитавши ся з п. Намістником увійшов до церкви, де Єго повитав еп. Солецкий і завів на ліву сторону великого престола. За Монархом ішли Єго свита, п. Намістник і ґенералїция. В пів години скінчила ся тиха служба Божа і Монарх від'їхав з церкви та велїв заїхали перед приватне помешканє команданта корпуса ґен. ґр. Ґальґоціґо, а зложивши єму візиту приїхав перед будинок староства. По дорозї і перед староством витали Монарха величезні товпи народа. Перед будинком староства дожидали Монарха ґвардия прибочна і урядники двірскі. Салї рецепцийні були на першім поверсї; при обох входах до них стояло по двох ґвардистів з добутими шаблями.

О 10 год. розпочали ся принятя. Насамперед явила ся в сали ґрупа около сорок достойників двірских і репрезентантів шляхти. Межи ними були: Маршалок краєвий ґр. Ст. Баденї, кн. Адам Сапіга з ордером золотого руна на шиї, кн. Юр. Чарторийский. пп. Филип Залеский і Давид Абрагамович, ґр. І. Шептицкий, ґр. К. Лянцкороньский і богато инших. Депутацию представив Монарсї Є. Ексц. п. Намістник, прибраний з велику Ленту ордера Леопольда. Депутация повитала Монарха ґрімкими окликами „Най жиє!“, а Маршалок ґр. Ст. Баденї висказав кількома словами подяку за приняте і висказав щиру преданність і любов для Монарха. Найясн. Пан подякував за ті слова патріотичні і за так численнє зібранє та завірив присутних і цїлий край о своїй ласцї.

Опісля відбув ся серкль. Найясн. Пан розмавляв з Маршалком краєвим і другими особами, декотрих відзначив поданєм руки. З п. А. Єнджейовичем розмавляв о Колї польскім і висказав надію, що Коло також в новім парляментї буде дїлати в тім самім дусї і напрямі, що доси. Розмавляючи з п. Ігн. Дембовским зазначив Монарх межи иншим прихильність людности мостиского повіта для армії. Серкль тревав більше як пів години.

Опісля представляли ся Монарсї: рим. кат. епіскоп Преосьв. Солецкий, з суфраґаном Ґлязером, адміністратор гр. кат. епархії, архіпресв. Конст. Чехович з крилошанами Войтовичем і Подолиньским; перемиска репрезентация повітова під проводом кн. Ад. Сапіги, консуль нїмецкий Спесгард; дальше представив п. Намістник радника Намістництва і управителя староства в Перемишли п. Ґорецкого з комісарями повітовими Богуцким і Новосїлецким, інспектора шкільного Релїнґера і радника скарбового п. Танчука. По черзї були представлені Монарсї репрезентанти місцевих властий і институций наукових між иншими директори обох ґімназий перемиских - з катехитами і по двох професорів та директор семінариї учительской з двома професорами. Дальше представляла ся Монарсї репрезентация міста Львова під проводом президента дра Малаховского, обох віцепрезидентів і о. Василевского та дра Левенштайна. Найясн. Пан подякував депутациї за то, що прибула на Єго повитанє і висказав надію, що незадовго може Сам буде у Львові а президента міста випитував о нових будівлях та о школї кадетскій. О. Василевского запитував о здоровлє Є. Емін. Кардинала Сембратовича. Наконець представляли ся Монарсї рада міста Перемишля та члени палати адвокатскої і нотарияльної. На тім закінчили ся приняте і Монарх виїхав в полудне до Липовиць.

## Перегляд полїтичний.

Fremdenblatt помістив слїдуючий комунїкат; „Єсьмо зі сторони рішаючої уповажнені заявити, що вість о незадовгім уступленю намістника Галичини кн. Санґушка не має нїякої основи. В той спосіб упадають і всї комбінациї, сполучені з тим неправдивим донесенем.

Рада державна збере ся около 1 жовтня. Сойми зберуть ся, як в минувшім роцї, а відтак наступлять вибори до нової Ради державної Та займе ся відразу угодою, бо президент мінїстрів єсть рішучо противний проволїканю сеї справи і непотрібним провізориям.

5)

## Пельопонез і Крета.

*(Після записок нїмецкого туриста).*

(Конець).

V.

Апокорона. — Войсковий лад у ворохобників. — Місточко Вамос і борба в нім християн з Турками. — Як удержують Кретийцї лад в містї. — На побоєвищи коло Вамос. — В заливі Суда.

Хто з головної кватири ворохобників хоче їхати на побереже заливу Суда в північній сторонї острова, мусить їхати через скалисті гори на північний всхід. З гори представляє ся подорожному величавий образ: видко цїлу всхідну часть заливу. З'їздити приходить ся дуже трудно, а сонце страшно припікає. Сподом попід гори відко цїлу Апокорону з єї зелеными лїсами та білими селами серед оливних гаїв. В сїй провінциї лютилась найбільше борба, бо звичайно до заливу Суда приїздили турецкі войска, а коли відтак ішли в глубину острова, мусїли переходити через Апокорону і здобувати в нїй село за селом.

В сїльци Стільос застали ми команданта сеї провінциї, здоровенного селянина з підстриженою, сивою, як щетина бородою та з рушницею почерез плече. Він приняв нас щиро і розповів дещо про войсковий ладу ворохобників. Цїлий остров подїлено на 17 округів, а кождий округ має свого команданта, під котрого команду стають Кретийцї після громад під проводом капітанів. Всї воєнні справи залагоджують ся на радї, котру складають капітани округа і командант. Коли якусь справу в засадї порішено, то командант має відтак видавати лиш прикази, як що робити. Примусом не бере ся нїкого до войска. Кождий, хто хоче ставати до війни, дістає даром карабін і патрони. Хто не хоче іти на війну — казаз командант дальше — той лишає ся дома, але певно, що нїяка дівчина не віддала би ся за него, а коли він женатий, то жінка би єго покинула. Та й ми би єму карабін відобрали, але то дуже рідко лучає ся.

З Стільос до Арменос можна вже поскорити. Поміж алоесами та оливними гаями їде ся по порохнистій жовтій земли. Денеде при дорозї видко виноградники; виноград в них вже доспіває; мужчини працюють там з рушницями на плечах. Навіть коло жінок, що в потоцї перуть білє, стоять рушницї приперті до оливних дерев. Про Турків ані чутки. Арменос живописне село з красними домами. Тут жили християни разом з музулманами; музулманів було менше, але мимо того мали они свою мошею з тесового каміня. Коли почались непокої, музулмани повтїкали, а християни розвалили їх доми, була то відплата за попередну ворохобню, підчас котрої музулмани спалили християньскі доми. Тут відбуло ся знову „шаврі“ (збори старшини громадскої). Всюди та сама бесїда: Ми не потребуємо Турків, а Турки нас не потребують. Лиш якийсь сьвященик відважив ся сказати: Мусимо вдоволити ся тим, що нам дає Европа. — Дістало-ж би ся єму було за то, як би не то, що він сам воював против Турків і підчас бійки стратив половину своєї сьвященичої чорної ризи, котру тепер носив на плечи за підкладку під карабін. Папас (піп) Ґерманос не боїть ся нїчого то знає цїла Крета. Нової ризи собі не справив, а коли Турки спалили єго церков в сусїднім селї, він встромив ніж за пояс взяв револьвер і карабін та муницию і став вояком.

З Арменос повів нас чудного росту палїкар (гайдук, опришок, почетна назва для кретийских молодцїв) до місточка Вамос через страшенну камінну пустиню. Вамос лежить в маленькій кітлинї як би в жолобі. Ще в маю стояв тут залогою один полк редифів. В містї прийшло до бійки з войском. Збігло ся зараз кілька тисячів християн і держали залогу через три недїлї в обловї, аж прийшло їй на поміч 4000 войска із заливу Суди. Місто спалено, Турки уступили ся і від того часу Вамос свобідне. Вже вечеріло, коли ми там приїхали. Цїла середина міста до тла вигоріла і серед закопчених розвалин глухо і пусто. Якийсь Грек, християнин, що до недавна ще був турецким поручником при жандармериї, підняв ся обводити нас по містї, та не міг нарозказувати ся, що тут недавно дїяло ся в сїм містї. До розрухів прийшло з того, що кількох редифів, завівши суперечку з якимсь християньским

З Константинополя доносять, що амбасадори в наслідок письм з погрозою висланих вірменьским комітетом революцийним зібрали ся оногди знову на раду. Вірменьский комітет революцийний каже, що дістав вість, що Турки хотять знову різати Вірмен і длятого Вірмени будуть змушені дати знову знак о собі. З кількох сторін Туреччини доносять, що заносить ся на розрухи. В Брусї удало ся ґубернаторови в самім зародку здушити розрухи.

# Новинки.

*Львів дня 15 вересня 1896.*

— **Є. Е. п. Міністер рільництва** ґр. Ледебур переїхав в суботу через Львів в дорозї до Черновець.

— **Місийний обхід ювилейний Унії Берестейскої** — як пише „Душпастир" — відбув ся в Белзци, дек. золочівского, в храмове сьвято „Перенесеня мощей сьв. о. Николая" в днях 19, 20 і 21 мая с. р. під проводом о. Ст. Стисловского при участи духовеньства деканального а також сусїдного деканата олеського. Вірних на то торжество прибуло висше 2000 з Скварявн з процесиєю, з чого до 300 сповідало ся і причащало ся. — В память 300-лїтного ювилею Унії берестейскої відбула ся в Ляшках мур. 3-та сьв. мисия від 10—14 липня т. р. Місионерами були оо. Василияне: Впр. о. єромонах Шептицкий ігумен зі Львова, Сотер Ортиньский зі Львова і Єфрем Чаплиньский з Добромиля. Народа місцевого і дохрестного було над 3000. В двох послїдних днях сповідало ся над 600.

— **Карна розправа** відбула ся вчера перед львівским судом присяжних против Г. Циганчука з Сорок під Львовом, обжалованого о убийство. Циганчук мав від давна спір з своїм сусїдом Паньком Дулїбою о якийсь кусник ґрунту. Між ними приходило часто до сварки, а на весну того року в часї одної такої сварнї дійшло до бійки між сусїдами. В бійцї витягнув Циганчук ножик і пхнув ним Дулїбу так нещасливо в груди, що той до кількох днів помер. Судиї присяжні узнали Циганчука винним, а трибунал засудив єго на рік вязниці з постом що два тиждні.

— **Злодій на біцикли.** Михайло Н., зручний злодій, украв з маґазину гіпотечного банку у Львові цїлу купу ріжного одїня і инших дрібних річий, а в додатку біцикль, на котрім заїхав разом з украденими річами на улицю Пекарску до будуючої ся там клїнїки та віддав часть добичи свому товаришеви Адамови Ш., аби єї продав, а сам поїхав тимчасом на прогульку. Коли о 4-ій годинї пополудни вернув на умовлене місце, побачив з далека, що єго товариш Адам Ш. стоїть на улици перед якимсь паном та живо з ним о чімсь говорить. Догадуючи ся о що річ іде, Михайло Н. не задержував ся, лише пігнав на біцикли попри товариша і незнакомого пана та щез на закрутї в Личаківску улицю, звідки утїк в напрямі до Винник. Львівска полїция повідомила винницку жандармерию, щоби за злодієм слїдила.

— **Самоубийства.** В Варшаві отруїв ся польский писатель 24-лїтний Володислав Ординьский. Він походив з Кракова і був сотрудником варшавскої Gazet-и Polsk-ої. Самоубийства допустив ся Ординьский в часї своєї гостини у одного маляря. Причиною самоубийства була — як здаєть ся — нещастна любов. — В Темешварі застрілив ся мадярский писатель Максимилїян Фаркаш. Причиною самоубийства була нужда.

— **Вість про скаженого пса в Сколім,** котрий мав там покалїчити 15 осіб, показала ся неправдивою. Така пригода лучила ся не в Сколїм а в Сморжи, стрийского повіта. Скажену собаку убив місцевий лїсничий п. Ґалиньский. Покалїченим людям подав першу помічь повітовий лїкар др. Серковский.

— **Скарб на днї морскім.** З Амстердаму в Голяндиї доносять: Коло голяндских берегів, між островами Тешалїнґ і Укелянд затонув в р. 1799 анґлїйский корабель „Лютіне". Він був в дорозї з Льондона до Гамбурґа і віз значні скарби в сріблї і золотї. Корабель і єго набір належав тепер після воєнних прав до Голяндців і они зачали шукати скарбу та до р. 1801 добули золота за 670 тисячів ґульденів. Але корабель в мокрім піску скоро опускав ся на долину і „Лютіне", що до того часу полишила ся на давнім місци покрита тепер верствою піску грубою на 25 стіп. З нагоди сьвіжо заряджених глядань за скарбом згадують часописи знов о тім корабли. В р. 1823 голяндский король Вільгельм I відступив половину скарбу, припадаючу єго державі, анґлїйскому королеви Юрию IV, котрий знов продав свої права льондоньскому товариству обезпечень Льльойдс. Голяндскі підприємцї працювали в послїдних лїтах на рахунок Англичан і від р. 1857 до 1861 добули золота і срібла за 530 тисячів ґульденів. Тепер самі Анґлїйцї взяли ся до роботи. Доси вкинули до моря сїм тисячів мішків піску, щоби окружити стїною місце, з котрого має добувати ся пісок при помочи парових машин. Голяндский інжинєр, що вже від трийцятьох лїт думав над способом добутя того корабля, каже, що робота Анґлїйців нї на що не придасть ся, бо може бути, що мішки з піском зложено як раз там, де лежить корабель. Від р. 1885 до 1891 уживано парових помп, але добули золота і срібла лише за 11 тисячів ґульденів. Старі документи згадують, що на „Лютіне" було золота і срібла за 20 міліонів.

— **Нові виправи до бігуна.** Нїмецкі ґеоґрафічні товариства наміряють сеї зими розпочати великі аґітациї за виправою до бігуна полудневого. Після погляду славного ґеоґрафа і ґеольоґа Наймаєра та звістного австрийского подорожника Паєра бігун полудневий для науки більше цїкавий як північний. Нахил маґнетичної іглї на полудни доси не обчислений, не знаємо також нїчого певного о підсонню тамтих околиць, о роздїлї вод і землї. Важна також річ розслїдити струї морскі і вітри, які ідуть від полудневого бігуна, а також дуже цїкава була би розвязка загадки, котра займає ґеольоґів що-до ґеольоґічної подібности полудневої Африки і полудневої Америки, а здогад, що ті землї були колись з собою получені має богато імовірности за собою. На полудни єсть ростинність цїлком инша як на півночи, підсонє відмінне і дуже можливе, що колись полудневий бігун був так само як північний осередком житя ростинного і звіряючого цїлої землї. Той осередок пересунув ся відтак, бо весь землї зміняла кілька разів своє положенє. Щасливе відкрите останків закаменїлих ростин і звірят на полудневім бігунї допомогло би дуже до роз'яснения тих питань. — В виправі до полудневого бігуна має взяти участь Паєр. Однако коли би виправа не мала зібрати ся, то Паєр поїде на другий рік до землї Франц Йосифа, щоби віднайти Джексона, а висилає єго Гермсворт, котрий головно причинив ся до виправи Джексона.

— **Помер** Іван Рудницкий, секретар ради повітової в Перемишлянах.

## Господарство, промисл, торговля, ґіґієна і вихованє.

### Добрі ради.

**Складайте гроші і віддавайте їх до каси ощадности!**

— Вигода і краса в хатї. На що працює чоловік? На то, щоби міг жити та що-

купцем, застрілили єго і єго свояка. Він, той поручник, взявши собі до помочи кількох мусулманьских і кількох християньских заптїв, хотїв забрати трупи, але турецкі вояки загрозили, що будуть стріляти і кликали до магометаньских жандармів, щоби они уступили ся. Але християни не пустили жандармів, і ховаючись поза них забрали трупи. Незадовго по тім настали розрухи. Християни з сусїдних сїл збігли ся і змусили редифів втїкати з міста до правительственного будинку. Там виставили они великий мур з каміня і держали ся позаним через кілька недїль, аж прийшло їм войско на поміч. Коли Турки уступили ся, християни розвалили правительственний будинок.

Тепер, коли в містї нема вже турецкого войска, нема й нїякої власти, але мимо того єсть там спокій і порядок. Вернувші християни осїли знов, як могли, в розвалених домах. Одної недїлї скликав сьвященик всїх людий і взяв від них присягу на десятеро заповідий божих, що не нарушать нїчиєго майна, а хто би против того дїлав, той має бути на місци розстріляний. Сам себе зробив він судиєю у всїх спорних справах. Громада пристала на то охотно і тепер в містї так спокійно, що — кажуть — було би найлїпше, як би таки не було нїякого правительства. Доми і церкви лишено так, як они остали ся по виходї Турків, а то длятого, щоби на підставі того жадати опісля відшкодовання. Всї три церкви в містї зовсїм опустошені в середині, олтарі порозвалювані і попалені, образи сьвятих подіравлені кулями або порубані шаблями, пауки і лямпи побиті на дрібні кусні; хрести на церквах розбили кулями. Край міста поведено нас до видовбаної в скалї керниці (цистерни). З неї заносить як би пошестию. Повна Турків — сказав нам наш проводир усьміхаючись. А чому-ж не засипле єї бодай негашеним вапом? — Наші братя приходять сюди, щоби подивити сл на турецкі уніформи — відповів він. Кілько там тих Турків, Господь знає.

Місточко Вамос, як сказано, лежить в кітлинї; всюди доокола него піднимають ся скалисті горби. На півночи, від всходу горби ті плоскі і низькі. Сюди іде дорога до заливу Суда, насамперед попри городи у Вамосї, відтак сподом на лїво попід горби, а дальше піднимає ся може на 60 метрів в гору, де єї криють шанцї, і спускає ся відтак яром в камінній пустини в долину.

Через ті горби дуже трудно перейти войску. Всюди тягнуть ся на метер високі камінні мури. На що они, трудно відгадати, бо нема тут анї городів, анї виноградників, котрі би они окружали, хиба депеде оливні та фіґові дерева. Коли тут стануло то войско, що прийшло редифам на поміч, лишив комендант єго один батальон в тім місци де згадані шанцї, мабуть длятого, щоби забезпечити собі вихід з міста і держати дорогу в своїх руках. Батальон той мав відтак через шанцї прийти до головного відділу і сполучити ся з ним. Але стало ся инакше. Скоро Греки, що поховали ся були на горбах, побачили, що Турки виходять, зібрали ся великими масами поза мурами і стали сунути ся поволи в то місце, де стояв згаданий батальон. Войско могло з міста лиш поволи відходити, бо Греки нападали на него з заду і не давали спокою. Вимарш опізнив ся і вже було добре з полудня, коли войско стануло в тій висоті, як стояв згаданий батальон. Доси було спокійно; але коли батальон що був відділений від головного відділу на півтора кільометра, пустив ся також в дорогу, а то стало ся тогди, коли головний відділ вже був перейшов, посипались на него зі всїх боків грецкі кулї зпоза мурів.

Стоїмо на побоєвищи, з котрого ще нинї заносить страшенна пошесть, бо лежать на нім не поховані трупи турецьких вояків. Місцями вкрито їх купами каміня, а всеж-таки виглядають з під него тут і там людскі голови. Місцями лежать цїлі ряди трупів попід мури таки в тім самім місци, де погибли. До кількох минут начислили ми 80 до 100 трупів; хто знає, чи їх там в двоє тілько не лежить. Листки з корану, маленькі листочки в золотих рамцях розкинені поміж камінєм, коло того останки з уніформів, відзнаки турецких підофіцирів, а фезів таки повнїсенько. Під малою скалою лежить вісїм убитих вояків один коло другого. Страшне то побоєвище, сей скалистий горб без поезиї, без цьвітів, без тїни!

Наш проводир — Грек; він сам брав участь в тій битві і з гордостию розповідає о нїй. — Онтам, за муром ми лежали! Тут стояв турецкий байрактар з хоругвою — коли він погиб, вхопив хоругов якийсь офіцир, але ледви уйшов кілька кроків, як і він повалив ся. Хоругов взяв якийсь другий, наша куля не поцїлила єго. Тут счіпив ся був турецкий офіцир з одним з наших; він держав ся добре, але один з наших застрілив єго. Там підлїз був один з наших попід мур і нараз вискочив та вирвав Туркови карабін з руки. Ми знайшли тут 300 карабінів і тисячі патронів. — А де-ж подїли ся Турки? — Погибли або повтїкали. — З дальшого оповіданя можна було здогадати ся, що останки з батальону вибили ся на дорогу і там прилучили ся до задної сторожі. Трохи дальше лежача купа мерців була доказом, що головний відділ, мабуть безуспішно старав ся взяти Греків з боку.

Із сеї пустинї каміня і костий завела нас дорога до миленького села Дулїяна. Звідси ще

би ему жило ся весело і любо на сьвіті. Що чоловікови по достатках, коли він не уміє їх відповідно ужити. Нераз біднїйший чоловік жиє собі лїпше і приємнїйше як великий богач. А чому? Бо з маленькими грішми уміє зробити собі більшу вигоду, більшу приємність, як инший з великими. А де-ж він має робити собі ту вигоду і приємність? А вже-ж що не в коршмі, бо там робить він вигоди і приємність лиш коршмареви а не собі. Коли хоче, щоби ему жило сл весело і любо на сьвітї, то повинен робити собі вигоду і приємність у себе дома, в своїй хатї. Атже навіть нерозумне сотворінє робить собі таку вигоду: ластівка уліпивши собі гнїздочко, вистелює его мягенькою травичкою, вовною і пухом. Навіть борсук нагортає собі листя до своєї нори і стелить собі вигідне леговище. А наші люди по селах жиють иноді гірш борсуків. Не говоримо тут о людех зовсїм бідних, але так буває часто і у заможнїйших. Поминаємо вже то, що сама хата виглядає нераз як нора. Алебо й в тій хатї не видко нїякої вигоди, нїякої краси. Не дивниця, що господар або й господиня не держить ся хати, що їх тягне більше до коршми; не мають дома нїякої вигоди, нїякої окраси, не знаходять в нїй нїякої приємности і тому не радо єї держать ся. Тому то наші селяни, коли перенесуть ся до міста так легко забувають на село і не хотять вже до него вертати, тому так з легким серцем збувають ся власної хати та ідуть хоч би на ослїп шукати щастя за морем. Нїчо їх не вяже до рідної стріхи, бо не зазнали там від малку нїчого доброго. А прецї то не так трудно навіть і біднїйшому чоловікови зробити собі в хатї яку таку вигоду і приємність. Коли хто зайде до першого лїпшого з наших господарів у хату, то перше, що ему впадає в очи, єсть, що нема порядного ліжка і порядної постелї на нїм, найчастїйше лиш якийсь тапчан і берліг з соломи на нїм. Чех або Нїмець н. пр. хоч би який бідний не обходить ся без перини, а у наших господарів часто і подушок не ма. Нашим людем просто не хоче ся вигоди. А она прецї до житя потрібна, і длятого кождий господар, кожда господиня повинні передовсїм подбати о то, що дає їм вигоду в хатї. Вся обстава в хатї, всї знадоби повинні бути такі, щоби давали як найбільшу вигоду. То не правда, коли хтось каже, що господар на селї не може робити собі вигоди, бо не має з чого. Атже по містах єсть богато біднїйших людий як господарі по селах і они уважались би панами як би були такими як ті господарі, а прецї они роблять собі більшу вигоду, як неодин таки маючий господар на селї. А вигода в хатї не обмежає ся лиш на саму постіль; до неї належить все, що чоловікови до житя потреба. Вся обстава в хатї повинна давати вигоду, а при тім бути красною, щоби мило було на ню подивити ся, щоби звеселяла око, коли чоловік війде до хати, щоби его радувала і він тїшив ся нею. Обстава повинна надавати краси хатї, а тогди і в бідненькій хатї буде веселїйше жити. Краси надає хатї не лиш сама обстава, але й єї розставленє. То ще не красно, коли хтось понавішує н. пр. на стїнах повно образів один коло другого, але самих т. зв. богомазів, що їх накупить у наших образників на ярмарку; лїпше повісити два, три але гарні образи, а буде красше. Жердки понад постелию позавішувані всїлякою одежиною не причиняють ся також до краси; красше було би, коли-б в хатї могла бути шафа на одїж та скриня на білє. Та й вікна виглядають инакше, коли на них видко вазонки з цьвітами, котрі й в зимі звеселяють чоловіка. А що найбільше надає хатї краси, що найбільше робить єї милою для свого і чужого то чистота і порядок, а о то вже кождий, хоч би найбіднїйший може постарати ся.

— Чому лїпше скопати землю в городї вже в осени? Насамперед скопавши землю в осени, не треба єї вже копати з весни, досить лиш заскродити граблями. З весни треба нераз довго чекати, заким можна копати, а тимчасом надходить инша пильна робота. Земля скопана в осени, через то, що довший час виставлена на воздух, стаєсь урожайнїйша. Через скопанє землї в осени нищить ся богато хробів, котрі сховали ся в землї, а при копаню знов їх викинуло ся на верх. Добре єсть в осени на скопану землю пускати дріб, котрий вишукує хроби і нищить їх. Наконець велика часть городових ростин любить відлежалу землю. Але може бути і так, що лїпше копати аж на весну н. пр. тогди, коли земля ще перед зимою має богато вогкости в собі, бо тогди она би, скопана в осени, через зиму набрала в себе ще більше вогкости.

— При прятаню бараболь на зиму треба зважати на то, щоби уникнути того всего, від чого она може зіпсувати ся. Насамперед треба вибрати всї покалїчені надгнилі бараболї; бараболь вогких і копаних в дощ не треба закопувати, не осушивши їх наперед. Бараболї зараз по викопаню найбільше пріють і пускають з себе вогкіст; длятого вершки ям треба як найдовше лишати отвором і не присипати землею лиш вкрити соломою.

Дереняк можна зробити слїдуючим способом: На фляшку від вина бере ся більше менше чверть лїтри ягід дереня, розтирає ся їх добре в макітрі і наливає ся на них чверть лїтри міцної оковити, по можности чистої, без фузлю і перемішує ся добре. Ту мішанину зливає ся відтак до фляшки, затикає ся єї добре і ставить ся на 24 годин, щоби постояла а відтак перецїджує ся через флянельовий платок. Опісля бере ся 10 дека цукру додає ся трошки води і заварює ся сирип, а коли простигне трохи, вливає ся до повисшої мішанини і зливає ся до фляшки та доливає ся ще тілько перевареної води, кілько потреба, щоби фляшка була повна. Можна також робити дереняк так само як робить ся вишняк: до ягід в бутли додати грудками цукру і поставити бутлю в теплїм місци, щоби сок ферментував, а коли добре переферментує, зцїдити і додати міцної горівки.

---

раз можна глянути по урожайній рівнинї Апокорони; перед нами синїє ся море а тихо і спокійно спочивають величаві, скалисті береги Акротірі, так тихо і спокійно, що здаєсь як би на сїм побережу був вічний мир, вічне щастє. Дулїяна лежить серед зелених садів. Зайшовши тут видимо так само слїди знищеня. Майже всї доми порожні, богато з них розвалені. Церков в серединї зовсїм вигоріла. Нам приносять кулї з корабельних пушок, великого калїбру. Село збурили турецкі вояки, вертаючи з Вамос.

Недалеко звідси, близше побережа єсть село Тсіварас, де була папаса Ґермана парохія. Він виходить нам весело на стрічу. Витайте гості! Ох, коби то не були менї розбили бочок з вином! То-ж то би ви були напили ся у мене доброго винця! Насамперед оглянули ми церков. В серединї попалена, зруйнована; лиш зверха камінь. Так само і доми в селї. Чоловік поволи привикає до всего; ми занадто вже сего дня надивили ся і стали на все рівнодушні. Але жаль таки брав дивити ся в городї пан-отця на виноград, котрого пеньки грубі як рука; листє на нїм зівяло і зісхло, бо пеньки попідрубувані при самій земли. Горішний поверх дому розвалений, сторчать з него недопалені бальки і дилї; на долинї осталась одна комнатка з великим камінним коритом на вино. То-ж то красно мусїло бути в городї пан-отця в затїнку з винограду. Тепер ще пускає тїнь лиш один корчик, що щасливо уйшов руки бурителів; з него звисають величезні грозна і доспівають дальше на сонци. Але папас Ґерманос, видко, мусїв десь мати закопане вино, бо то яке ми тут у него пили, було найлїпше зі всїх яких ми на Креті скоштували.

З Тсіварас до Арменос назад іде дорога близько попри турецку передну сторожу. Селяни казали, що Турки стріляють в сїй стороні до кождого, хто лиш до них підійде. Нам не хотїло ся пробовати, чи то правда та не ішли просто до заливу Суди. Із Стільос іде туди лїпша дорога, хоч зразу через камінну пустиню. Селяни з жінками вертали з міста без зброї, за конях везли порожні коші з торгу, ішли собі байдужно і весело. А прецї кілька днів тому назад застрілено тут якусь жінку і дитину, мабуть длятого, що хотїла переступити кордон.

Хтось би гадав, що в таких неспокійних часах, коли ворохобня грозить що хвиля, турецка сторожа слїдить пильно за всїм, що дїє ся, за кождим чоловіком, що переходить єї лїнію. Де-ж там; їй то байдуже, скоро єї нїхто не зачіпає. Ми їхали в спокою дорогою, що іде вздовж побережа. Величавий вид представляв ся тут нашим очам. Глубоко в долинї сине море заливу Суди, що врізує ся далеко в землю, а на нїм островець з венецкою кріпостию. Поза нею стрімкі, скалисті береги півострова Акротірі, а в глубинї на заходї кілька кораблїв воєнних. Дорога має велике значінє воєнне для правительства, що хоче мати власть в глубинї краю. Коли-ж Туреччина не стереже навіть найважнїйших точок, то видко, що зрікає ся острова. Аж на кілька кільометрів коло Суди стоїть форт повисше дороги. На цїлїм шляху, звиш 18 кільометрів не було видко анї одної живої душі, анї цивільного чоловіка, анї в унїформі.

Сама Суда єсть сильно обсаджена. Касарнї обведені доокола сильними мурами, брами позамикані, а крізь отвори до стріляня понад брамою виглядає хтось у фезї із карабіном в руцї. З мінарету несе ся голос войскового імана (духовника турецкого) взиваючий до молитви — ми знову в державі півмісяця.

---

*Переписка зі всїми і для всїх.*

*І. Заг. в Туч :* Наш здогад був оправданий. Вики не уживає ся на фарбу; таку чутку пущено очевидно лиш задля шпекуляциї; єї висилають з нашої монархії найбільше до Нїмеччини лиш на пашу для худоби. Цїни на нову ще нема. Коли хочете, удайте ся до возьного при „Народній Торговли" у Львові, Семена Намастного, він вишукав гуртівника, але той хоче мати пробку. Зробіть отже малий мішочок з грубого паперу або полотна, налїпіть адресу і напишіть на нїй „пробка без вартости", всипте до него жменю вики і залїпіть або зашийте та надайте на почту а згаданий возьний дасть Вам відтак відповідь. — *О. К. в П.:* Ваша недуга проводу проликового (Dysphagia) єсть того рода, що нам годї подавати якусь иншу раду, як лиш слїдуючу: Удайте ся безпроволочно, бо недуга вже і так довго тягне ся, до якогось доброго лїкаря, котрий би Вас добре оглянув і розслїдив причину єї. То можна лиш на Вас самих найлїпше зробити. А що Вам до Черновець найблизше, то ми радили би Вам поїхати туди (почтою може чи не дешевше було би, як підводою) до протомедика дра Залозецкого (адреси не знаємо; можете довідати ся в редакциї „Буковини" ул. Петровича ч. 2) або удати ся там на приватну клїніку дра Квятковского (ул. Мецгера ч. 25). Зробіть то як найскорше, щоби не загнати ся ще в тяжшу недугу. А поки що відживляйте ся добре; як би були болї при поликаню твердших страв, то живіть ся лиш плинними: молоко солодке і жовтка, хоч 8 або 12 на день, заколочені в росолї або чаю. Морфіни не заживайте зовсїм, анї в порошку анї в каплях; хиба що були би великі болї; але і тогди лиш за порадою лїкаря і на ніч та з перервами по кілька днїв. — *Д. Ст. У. Вишн.:* Жаданий припис знайдете повисше в „Добрих радах". О лїпшу раду удайте ся листовно (з залученєм марки) до професора господарства при учит. семинарії в Тернополи п. Антона Глодзиньского. Він майстер в робленю напитків з овочів і певно не відмовить Вам поради. — Бюст Шевченка натуральної величини можете дістати в „Товаристві ім. Шевченка", Львів ул. Академична ч. 8, по цїнї 6 зр.

(Питаня просимо присилати на імя редактора „Народ. Часописи" Кирила Кахникевича).

---

# ТЕЛЕҐРАМИ.

**Відень** 15 вересня. Приїхала тут чорногорска княгиня Милена з княжною Анною і кн. Мирком.

**Зельцбурґ** 15 вересня. Посол Лїнбахер помер.

**Антверпія** 15 вересня. Коло самої Антверпії викрито лябораторию бом, призначених після повідомленя анґлійскої полїциї до замаху на царя в часї его гостини в Льондонї. Злочинцї мають бути американьского походженя.

---

**За редакцию відповідає: Адам Кроховецкий.**

З друкарні В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.